

مطالعات اقامتگاه کودکان بی سرپرست ۱۰۰ص

مقدمه ۶

فصل اول

۱-۱ دلایل و اهمیت انتخاب موضوع ۸

۱-۲ بی سرپرستی و دلایل سپردن کودکان به مراکز شبانه روزی ۸

۱-۳ تاریخچه کودکان بی سرپرست در ایران ۱۱

۱-۴ سازمان های فعال برای کودکان بی سرپرست ۱۸

فصل دوم

۲-۱ مشکلات و معضلات کودکان بی سرپرست ۲۰

۲-۱-۱ مشکلات هویتی و شخصیتی ۲۰

۲-۱-۲ مشکلات اجتماعی ۲۲

۲-۲ مقایسه خانواده و پرورشگاه ۲۴

۲-۳ جامعه و کودکان بی سرپرست ۲۶

۲-۴ بررسی انواع خانواده در ایران ۲۸

۲-۵ بررسی نقش خانواده ۳۱

۲-۶ روش های اصولی فرزندپروری ۳۳

۲-۶-۱ عوامل موثر در اجتماعی شدن و رشد شخصیتی ۳۴

۲-۶-۲ عوامل موثر در رشد اخلاقی ۳۵

۲-۷ خصوصیات و رفتارهای عمومی کودکان ۳۵

۲-۷-۱ مراحل رشد در کودکان ۳۷

۲-۷-۲ نیازهای کودکان ۴۰

۲-۸ روند برخورد صحیح با کودکان بی سرپرست ۴۳

فصل سوم

۳-۱ دستاوردهای جهانی در راستای واحدهای اقامتی و مراقبتی ۴۸

۳-۲ بررسی سیستم های موجود در دیگر کشورها ۵۰

۳-۲-۱ نحوه حمایت از کودکان بی سرپرست در کشورهای اروپایی و امریکایی ۵۵

- ۲-۲-۳ نحوه حمایت از بی سرپرستان در کشورهای آسیایی ۵۶
- ۳-۳ بررسی نمونه های موجود در دیگر کشورها ۵۷
- ۴-۳ بررسی نمونه های موجود در ایران ۶۲

فصل چهارم

برنامه ریزی معماری

- ۴-۱ کودک و معماری ۶۵
  - ۴-۱-۱ معیارهای کیفیت فضایی ۶۵
  - ۴-۲ احکام طراحی ۶۸
  - ۴-۳ تاثیر عوامل محیطی ۶۹
  - ۴-۴ فضاهای مورد نیاز ۷۱
  - ۴-۵ فضاهای روباز ۷۱
  - ۴-۶ فضاهای عمومی سرپوشیده ۷۲
    - ۴-۶-۱ فضاهای فعالیت های فرهنگی و آموزشی ۷۲
    - ۴-۶-۲ فضاهای خدماتی و درمانی ۷۴
    - ۴-۶-۳ بخش اداری و سرپرستی مجموعه ۷۵
  - ۴-۷ فضاهای مسکونی ۷۷
    - ۴-۷-۱ شیرخوارگاه ۷۷
    - ۴-۷-۲ بخش نوپایان و نونهالان ۷۹
    - ۴-۷-۳ واحدهای زندگی کودکان ۳ تا ۱۱ سال ۸۱

فصل پنجم

بررسی عوامل اقلیمی

- ۵-۱ شناخت کلی شهر تهران ۸۴
- ۵-۲ اقلیم شهر تهران ۸۵
  - ۵-۲-۱ دما ۸۵
  - ۵-۲-۲ رطوبت ۸۶
  - ۵-۲-۳ بارش ۸۶
  - ۵-۲-۴ باد ۸۷

۵-۲-۵ تایش ۸۸

۳-۵ محل قرارگیری سایت مورد نظر ۸۸

فصل ششم

۱-۶ ایده و کانسپت طرح ۸۹

۲-۶ تجزیه و تحلیل آثار واسیلی کاندینسکی ۸۹

۱-۲-۶ نقاشی و سایر هنرها ۹۰

۳-۶ نقطه ۹۰

۴-۶ خط ۹۱

منابع و مآخذ ۹۹

WWW.093758833058.ir

مقدمه

بی سرپرستی تنها به معنای بی سرپرست بودن نیست، بلکه یک خلاء است که در تمامی ابعاد زندگی یک شخص ریشه می‌دواند. کودکانی که قربانیان خشونت و رفتارهای ناصحیح اجتماعی‌اند خود و جامعه را قربانی می‌کنند و این تنها یک موضوع پیش پا افتاده احساسی نیست و نیازمند توجه و رسیدگی جامعه به این امر خطیر می‌باشد.

در شکل‌گیری شخصیت کودک علاوه بر تاثیر پدر و مادر و خانواده در مرحله بعد، عامل سازنده محیط و جامعه است.

قبل از شروع بحث بهتر است به چند مفهوم کلی اشاره کنیم:

خانواده: خانواده کلمه فارسی است که در کتب لغت به معنای نزدیکان، اهل خانه، دودمان، فامیل و خاندان آمده و مورد نظر ما از خانواده، عبارت از والدین و فرزندان به عنوان کوچک‌ترین واحد اجتماع می‌باشد. خانواده عبارت است از اجزایی جدا از هم یعنی پدر، مادر و فرزند که خمیرمایه وحدت آن، عطیه الهی تحت عنوان (عاطفه) می‌باشد. خانواده واحد بنیادین جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است.

یتیم: (یتیم) کلمه‌ای است عربی که در مورد انسان، کودک پدر از دست داده را گویند. وقتی پسر بچه بالغ گردد یا دختر بچه ازدواج کند، دیگر آن‌ها را یتیم نمی‌خوانند مگر به طور مجاز.

فرزندان بی سرپرست: فرزندان هستند که به نحوی از سرپرستی موثر خانواده محروم مانده‌اند و به منظور جلوگیری از آسیب‌پذیری و بی‌پناهی و سرگردانی و عواقب آن، در واحدهای مختلف شیرخوارگاه، شبه خانواده، خانه فرزندان، شبانه‌روزی و مجتمع خدمات حمایتی به طور شبانه‌روزی نگهداری می‌شوند.

شیرخوارگاه: به محلی اطلاق می‌شود که از فرزندان پذیرش شده در سنین نوزادی تا پایان شش سالگی، نگهداری نموده و آنان را تحت تعلیم و تربیت قرار می‌دهد.

شبانه‌روزی: به مکان بسته‌ای که مجموعه‌ای از فرزندان دور از خانواده در آن زندگی می‌کنند، شبانه‌روزی گفته می‌شود. پرورشگاه، دارالایتام، شبه خانواده و کانون کودک نیز واژه‌هایی هم‌ردیف شبانه‌روزی

می‌باشند. به بیان دیگر، شبانه روزی مکانی است در برگیرنده مجموعه افرادی که به نحوی از عامل واسطه
عاطفه الهی خود، یعنی والدین جدا مانده‌اند.

WWW-0933758833058-ir

بخش اول

۱-۱ - دلایل و اهمیت انتخاب موضوع

کودکان، سرمایه های یک جامعه محسوب می شوند و هر جامعه ای برای دستیابی به آینده ای روشن و شکوفا در پی پرورش و تربیت صحیح کودکان از بدو تولد و به دنبال آن توجه ویژه در دوران رشد آنان است. در واقع اصلاح تربیت کودکان اصلاح جامعه آینده است و پرورش صحیح از مهمترین وظایفی است که به عهده همه ماست.

نیاز به مهر و محبت و به ویژه محبت مادری امری است که بی شک قابل انکار نیست. حضور مادر موجب رشد فکری کودک شده و گرمای وجودش آرام بخش روح و روان کودک است. دوران بعد از تولد کودک نیز به همان اندازه با اهمیت است چنانچه روانشناسان ۷ سال اول زندگی او را به عنوان سال های طلایی شناخته اند چراکه این سال ها پایه و اساس زندگی او را تشکیل خواهند داد. رشد متعادل کودک در دوران کودکی، آموزش و پرورش مناسب و البته محبت کافی در این دوران موجب شکوفایی کودک شده و بستر رشد استعداد های او در سال های بعدی زندگی اش خواهد شد.

پس تا اینجا اهمیت دوران کودکی را دریافتیم و به دنبال دسترسی به شرایط مطلوب جهت رشد کودکان در جامعه خواهیم بود.

۱-۲ - بی سرپرستی و دلایل سپردن کودکان به مراکز شبانه روزی

بی سرپرستی در واقع عدم وجود فیزیکی اولیاء کودک است که در نتیجه آن کودک قادر به تامین نیاز های حیاتی خود نخواهد بود.

گاه بی سرپرستی با حضور هر کدام یا هر دو والدین نیز ایجاد می شود، عدم توجه والدین و در واقع عدم حضور معنوی والدین و کمرنگ شدن تاثیر آنان بر رشد کودک نیز نوعی بی سرپرستی تلقی می گردد.

مرگ پدر، ازدواج مادر، عدم پذیرش نامادری، مرگ مادر، اعتیاد پدر، بیتفاوتی مادر و بستگان نمونه هایی از

بی سرپرستی می باشند.

با توجه به تعریف فوق، طیف وسیعی از کودکان را می توان بی سرپرست نامید. بی سرپرست گاهی معلول حوادث و مشکلات است و گاه خود والدین با دور نمودن کودک از خود علت این معضل می شوند و حتی در مواردی با بوجود آوردن محیطی ناامن موجب گریز کودک از خانه و کاشانه خود می شوند.

جز در شرایط فوت پدر و مادر، در دیگر حالات مرگ ارزش ها و عواطف موجب بروز بی سرپرستی است. گاه پذیرش عدم حضور فیزیکی والدین برای کودک به مراتب آسان تر از پذیرش بی مهری و عدم توجه والدین است، کودکی که احساس می کند کسی او را دوست ندارد، مضطرب است و این اضطراب به فاجعه ای بزرگ در رشد کودک مبدل خواهد شد. بروز بیماری های عصبی و رشد نامتعادل کودک کوچکترین نتایج این اضطراب خواهند بود.

کودک بی سرپرست نیاز به محیطی امن جهت رشد و تعالی خود دارد. کودک بی آن که خود نقشی در بی سرپرستی اش داشته باشد در مسیری قرار گرفته که آینده چندان روشنی را برای خود نمی بیند و در این میان جامعه موظف به ایجاد محیطی امن جهت آسایش و تامین نیازهای اوست.

اگر بخواهیم عوامل بی سرپرستی را بطور خلاصه مورد مطالعه قرار دهیم می توان تحت دو عامل طبیعی و غیرطبیعی این عوامل را دسته بندی نمود.

عوامل طبیعی: در واقع حوادث و بلاهای طبیعی از قبیل سیل، زلزله، قحطی و خشکسالی، گرسنگی، بیماری های اپیدمی و مرگ و میرهای طبیعی والدین را شامل می شوند که وقوع آنها اجتناب ناپذیر است.

عوامل غیر طبیعی: این عوامل بطور کل ناشی از عدم کارکرد و انجام درست وظایف خانواده و اجتماع در قبال خود و یکدیگر رخ می دهد. این عوامل ناشی از زندگی های خانوادگی نابسامان است و طیف وسیعی از کودکانی که به مراکز بی سرپرستی سپرده می شوند از این گروه می باشند. به گفته پروفیسور هوبر در نتیجه بررسی ۴۰۰ بزهکار صغیر در محیط شهری ۸۸ درصد آنان متعلق به خانواده های از هم گسیخته بوده اند.

در این مورد می توان عواملی را که موجب سپردن کودکان به مراکز شبانه روزی می شوند بطور خلاصه

این چنین مطرح نمود :

- ۱- فوت والدین یا یکی از آنها
- ۲- اعتیاد والدین یا یکی از آنها
- ۳- مجهول مکان بودن والدین
- ۴- طلاق و جدایی والدین از یکدیگر
- ۵- عدم صلاحیت اخلاقی و اجتماعی والدین یا یکی از آنها
- ۶- بیماری صعب العلاج والدین
- ۷- فقر اقتصادی والدین
- ۸- وجود نابسامانی، آشفتگی و ناسازگاری در خانواده
- ۹- وجود ناپدیری در خانواده
- ۱۰- کثرت فرزندان
- ۱۱- وجود نامادری
- ۱۲- ازدواج مجدد والدین
- ۱۳- محل زندگی و مسکن نامناسب
- ۱۴- زندانی بودن والدین یا یکی از آنها
- ۱۵- فرار کودک از خانه
- ۱۶- طردشدگی در مجامع و معابر عمومی
- ۱۷- فرزندان ناخواسته

اگر بخواهیم مسائل مطرح شده را دسته بندی نماییم بطور کلی ۳ عنصر اصلی در امر بی سرپرستی

دخیلند.

اگر بحث عوامل طبیعی را کنار گذاریم این ۳ عامل عبارتند از:

الف - عوامل اقتصادی

ب - عوامل اجتماعی و فرهنگی

ج - تغییرات عمده در نظام های خانوادگی ، بیسوادی یا کم سواد و تغییر ارزش های اجتماعی

WWW.0933758833058.ir